
Elhunyt Móricz Lajos...

1923-ban született egy Nógrád megyei kis faluban. Apja, nagyapja egyaránt a katonai pályát választották. A családi tradíciókat követve került tízesztendősen hadapród-iskolába, ahonnan életútja egyenesen vezetett a Ludovika Akadémiára.

A II. világháború derekán, 1943-ban avatott hadnagy rövidesen a frontra került. Eleinte a Kárpátokban harcolt a szovjet illetve a román csapatok ellen, majd alakulatát a Dunántúlra telepítették. 1945 kora tavaszán esett hadifogságba, ahonnan sikerült megszöknie. Szinte azonnal jelentkezett a szerveződő demokratikus honvédségbe. Mivel orosz származású édesanyjától anyanyelvi szinten tanult meg oroszul, tolmácsnak osztották be az egyik újonnan alakult hadosztály törzsébe. Egy évvel később, a hadosztály átszervezése után Pécsre került, ahol egy tiszti tanfolyam parancsnok-helyetteseként, majd századparancsnokként szolgált. 1947 őszén a Honvéd Kossuth Akadémia parancsnokának segéd tisztje lett. Közben sikeresen felvételizett a Honvéd Hadiakadémiára, de két év elteltével a vezérkari képzés megszűnt. Osztályvezetői beosztásba került az akkor megalakuló vezérkar mozgósítási osztályán, ahonnan 1953-ban, az egyik utolsó tisztogatási hullám keretében eltávolították. Két esztendeig a tolmácsvizti iskola parancsnoka. 1955 őszén a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia szervezetébe átkerült tolmácsvizti tanfolyam fakultásparancsnokává, 1957-ben pedig az akadémián akkor megalakult Mozgósítási Tanszék tanszékvezetőjévé nevezték ki. 1958-ban az akadémia Tudományos Osztályának vezetője. Időközben levelező hallgatóként nyelvtanári képesítést szerzett az Eötvös Loránd Tudományegyetem orosz nyelv és irodalom szakán.

1963 újabb változást hozott az életében: az MTA Tudományos Minősítő Bizottsága keretében, ideiglenes jelleggel megalakult Hadtudományi Bizottság titkára lett. Ekkor jegyezte el magát végleg a hadtudománnyal. A hazai és külföldi hadtudományi kutatás és képzés tapasztalatai alapján összefoglalta és publikálta a hadtudományról, a hadtudományi kutatásról és a tudomány-irányításról kialakult elképzeléseit. Érdeklődésének középpontjába kerültek a tudományelméleti kérdések, az akadémián és a csapatoknál végzendő tudományos munka módszertani problémái. 1965-ben – az első katonák között – védte meg kandidátusi értekezését. 1969-ben a vezérkar alárendeltségében felállított Hadtudományi Intézet munkatársa. Őt nevezték ki – immáron ezredesként – az intézetet 1975-ben felváltó Tudományos Osztály

élére, egyidejűleg átvette a Hadtudományi Szakbizottság elnöki tisztét is. Osztályvezetői beosztásból került nyugállományba 1983-ban, 60 éves korában.

Nem „nyugodott”: bekapcsolódott a Magyar Néphadsereg történetének kutatásába; előadásokat tartott a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia különböző kurzusain; 1983-ban megszerezte a hadtudomány doktora tudományos fokozatot; 1996-ban, túl a hetvenen, bekapcsolódott a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem doktori képzésébe.

Életfilozófiájából, a hadtudomány iránti elkötelezettségéből egyenesen következett, hogy élére állt annak a szerveződésnek, amelynek kifejezett célja egy önálló magyar hadtudományi fórum megteremtése volt. Nem véletlen tehát, hogy az 1984-ben megalakult Kiss Károly Hadtudományi Klub első elnökévé őt választották. A klub életképességét és szükségességét ékesen bizonyította az a tény, hogy a Klub kezdeményezésére 1990-ben megalakult egy igazi, hivatalos, bíróságon bejegyzett társadalmi szervezet: a Magyar Hadtudományi Társaság. A „nem véletlenek” folytatódtak, a Társaság elnökévé szinte közfelkiáltással őt választották.

1995-ben – nem az ő hibájából – több millió forint veszteség érte a Társaságot. Bár személyében nem volt felelős a ballépésért, a rá óhatatlanul átháruló közvetett felelősséget ellenvetés nélkül felvállalta. Amilyen csendben dolgozott korábban, ugyanolyan csendesen felállt az elnöki székéből. Természetesnek találta ezt a lépést. Nem szakított az általa létrehozott Társasággal, nem vonult vissza, nem sértődött meg. Egyszerű tagként továbbra is eljár minden rendezvényünkre, amíg ereje engedte, érdeklődéssel figyelte működésünket, egy-egy beszélgetés alkalmával mindig volt elismerő szava.

Egy másik társadalmi funkciója is a hadtudományhoz kapcsolódott: kezdettől és több cikluson keresztül tagja volt a Magyar Tudományos Akadémia 1994-ben megalakult Hadtudományi Bizottságának, amely – nem kis mértékben a Hadtudományi Társaság és ezen belül az elnök tevékenységének hatására – a hadtudomány teljes körű emancipálódását testesítette meg.

Megkapta a Hadtudományi Társaság minden jelentős elismerését: 1997-ben a Tanárky Sándor-díjat, néhány évvel később az életmű-díjként ismert arany pecsétgyűrűt, továbbá az elnökség örökös tagja címet, amelyet eddig mindössze ketten nyertek el. Nyolcvanadik születésnapja alkalmából a Társaság szerény ünnepség keretében emlékezett meg tevékenységéről. A felszólalók elhalmozták elismerő szavakkal, azt mondták róla: szeretetre és tiszteletre méltó ember, példakép az emberi magatartás és a tudomány iránti elkötelezettség terén. Ő a maga megszokott, szerény módján reagált: megköszönte a támogatást, amelyet a vele azonos célért dolgozóktól kapott.

Móricz Lajos életpályája, pályamódosításai híven tükrözik a huszadik század közepének, második felének magyarországi irányváltásait. A világháborús hadseregben kezdte katonatiszti pályáját, majd csatlakozott a demokratikus hadsereghez. A legkülönbözőbb beosztásokban gyarapította saját tudását, közben polgári és katonai felsőfokú végzettséget szerzett. Nyelvtudását minden beosztásában busásan kamatoztatta. Emberi magatartását mindvégig a tisztesség, becsület, jó szándék, segítőkészség jellemezték, a legrosszabb esetben „igyekezett nem ártani”.

Lajos bácsi, nyugodj békében...